УДК 81’255.4(111+161.3)

М. В. Леднева
Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования «Московский государственный технический университет «Станкин» (Россия), кафедра иностранных языков

НЕКАТОРЫЯ ЛЕКСІЧНЫЯ СРОДКІ ПЕРАКЛАДУ АНТРАПОНІМАЎ З АНГЛІЙСКАЙ НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ

В статье рассматриваются некоторые лексические средства перевода антропонимов с английского на белорусский язык.

Электронный архив библиотеки МГУ имени А. А. Кулешова

The article deals with lexical means of translating anthroponyms from English into Belarusian.
Ключевые слова: перевод, антропоним, английский язык, белорусский язык.
Key words: translation, anthroponym, English, Belarusian.

У сучаснай тэорыі перакладу вызначаюцца перакладчыцкія (міжмоўныя) трансфармацыі, або пераўтварэнні, з дапамогай якіх ажыццяўляецца пераход ад адзінак арыгінала да адзінак мовы перакладу. Паколькі перакладчыцкія трансфармацыі выкарыстоўваюцца для перадачы моўных адзінак, якія маюць і план выражэння, і план зместу, яны носяць фармальна-семантычны характар, г. зн. перадаюць як форму, так і значэнне моўнай адзінкі.

Перакладчыцкія трансфармацыі выступаюць у якасці своеасаблівых спосабаў перадачы, якія выкарыстоўваюцца для перакладу ў тых выпадках, калі слоўнікавыя адпаведнікі адсутнічаюць. Перакладчыцкія трансфармацыі, як правіла, падзяляюцца на лексічныя, граматычныя і лексічна-граматычныя (у іх пераўтварэнні ўдзельнічаюць адначасова лексічныя і граматычныя сродкі перакладу). Да лексічных звычайна адносяцца калькаванне, канкрэтызацыя, лексіка-семантычная замены (генералізацыя, мадуляцыя і інш.), Да лексічна-граматычных – выкарыстанне антонімаў, канверсія, адэкватная замена, кантэкстуальная замена, трансфармацыя, метафарызацыя, кампенсацыя, лексічнае дабаўленне і інш. Абодва спосабы перакладу выкарыстоўваюцца для перадачы лексічных адзінак з адной мовы на другую.

У дачыненні да перадачы онімаў трэба звярнуць увагу, што не ўсе гэтыя трансфармацыі з'яўляюцца прыдатнымі. Аналіз фактычнага матэрыялу паказаў, што пры перадачы англійскіх антрапонімаў на беларускую мову выкарыстоўваюцца: 1) устаўка імя; 2) элімінацыя імя; 3) генералізацыя, або ўжыванне гіпероніма; 4) фанетычнае замяшчэнне.

Устаўка імя ў тэкст перакладу выкарыстоўваецца, калі ў тэксце-крыніцы яно адсутнічае. Параўн.: *She was wearing big round glasses, like **Jackie*** – '*На ёй былі вялікія круглыя акуляры, як у Жаклін **Кенэдзі'***. Калі захаваць імя ў тэксце перакладу без змяненняў, можна адразу не здагадацца, па-першае, што носьбіт імя жанчына, а па-другое, што гэта першая ледзі ЗША з 1961 па 1963, жонка Джона Кенэдзі, шырока вядомая як *Джэкі*. Таму пры перакладзе мэтазгодна дапоўніць асабовае імя прозвішчам.

Элімінацыя імя выкарыстоўваецца ў выпадках, калі канатацыя таго ці іншага імя перакладчыку невядома. Як напрыклад, у перакладзе апавядання Э.А. По: *a black dress coat, made **in Jennings'** best manner* – '*з чорным фракам наймаднейшага крою*'. Верагодна, перакладчыца дэталёва не прааналізавала тэкст і каментарый да яго, не звярнула ўвагу на тое, што *Jennings* – гэта імя вытворца паліто. Ігнаруючы гэты факт, перакладчыца не прапануе адэкватны пераклад і, як вынік, страчвае нацыянальна-культурны

Электронный архив библиотеки МГУ имени А.А. Кулешова

кампанент. Прапануем перакласці словазлучэнне як “*чорны фрак наймаднейшага крою* ***ад Джэнінгс***”.

У якасці прыклада можна звярнуць увагу на твор знакамітага ірландскага пісьменніка Клайва Льюіса “Хронікі Нарніі”, дзе назіраецца вялікая колькасць імёнаў, перадача якіх, безумоўна, з’яўляецца цяжкай справай. Так, напрыклад, для вызначэння мужчынскага роду жывёліны да імя дадаецца англійскі займеннік *he*, які пры перакладзе будзе апушчаны. Напр.: *Well? Said the* ***He****-Beaver at last. What, in the name of Aslan, are these?*

Генералізацыя, або ўжыванне гіпероніма, – гэта замена ўласнага імя з тэксту-крыніцы на агульнае імя ў тэксце перакладу. Параўн.: *Now,* ***Mr. Siddy****, you just tend to your own business* (M. Twain) – ‘*Вось што,* ***паважаны****, рабіце свае справы’*. Трэба ўлічваць, што ўжыванне гіпероніма забяспечвае адэкватнасць перакладу толькі на ўзроўні кантэксту, таму мае абмежаваны характар.

Фанетычнае замяшчэнне, – гэта гукаперайманне, імітацыя фанетычнымі сродкамі мовы перакладу пэўных гукаў, элементаў імя арыгінала, напрыклад: *Helen* ***Vinegadding*** *– Галена* ***Вінаград***.

Мэтазгодна лічыць дадзеныя трансфармацыі сродкамі перадачы онімаў, паколькі яны ў адрозненні ад спосабаў перадачы выконваюць іншыя функцыі пры перакладзе твораў з глыбінным падтэкстам, насычаных сімваламі і лексікай з нацыянальна-культурным кампанентам, з’яўляюцца дадатковымі інструментамі ў шэрагу перакладчыцкіх аперацый (спосабаў).

Электронный архив библиотеки МГУ имени А.А. Кулешова